

**EUROPOS KREDITŲ PERKĖLIMO IR KAUPIMO SISTEMOS (ECTS) NACIONALINĖS
KONCEPCIJOS PARENGIMAS:
KREDITŲ HARMONIZAVIMAS IR MOKYMOSI PASIEKIMAIS GRINDŽIAMŲ STUDIJŲ
PROGRAMŲ METODIKOS KŪRIMAS BEI DIEGIMAS**

**Tuning'o poreikis Lietuvoje:
pirmieji įspūdžiai pradėjus įgyvendinti ECTS
nacionalinės koncepcijos parengimo projektą**

Pranešėjas: Juozas Galginaitis

ĮVADINIS TUNING SEMINARAS PROJEKTO EKSPERTAMS

Vilnius, 2010 kovo 25-26 d.

Viešbučio „Klaipėda“ konferencijų centras, L. Stuokos-Gucevičiaus g. 3, Vilnius ₁

Seminaro uždaviniai

1. Supažindinti su ŠMM lūkesčiais ir įvertinti Projekto svarbą;
2. Suteikti išsamių žinių apie ECTS ir Tuning metodiką;
3. Aptarti ir palyginti Lietuvoje įvairiose studijų kryptyse egzistuojančią **studijų programų rengimo** praktiką Tuning metodikos kontekste;
4. Susitarti dėl studijų krypčių bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų sąrašų profesinės veiklos lauko tyrimui;
5. Susitarti dėl studijų krypčių darbo grupių rengiamų metodikų turinio;

<...>

Laukiami seminario rezultatai

Learning Outcomes

- Studijų krypčių grupių ataskaitos apie vyraujančią **studijų programų rengimo** praktiką ir šios praktikos įvertinimas Tuning metodikos kontekste;
- Studijų krypčių bendrųjų ir specialiųjų kompetencijų sąrašai profesinės veiklos lauko tyrimui;
- Susitarimai dėl studijų krypčių darbo grupių rengiamų metodikų turinio;

<...>

ECTS projekto tikslas

- (Su)kurti prielaidas materializuotis naujame MSĮ įtvirtintai naujai (ECTS?) **studijų kredito** sampratai:
- “Studijų kreditas - **studijų dalyko** apimties vienetas, kuriuo matuojami **studijų rezultatai** ir studento darbo laikas. Vienų studijų metų 1 600 valandų atitinka 60 kreditų.”
- Iki 2011 m. rugsėjo 1 d. vartojama sąvoka: „Studijų kreditas – studijų masto matavimo vienetas, lygus keturiasdešimčiai sutartinių studento darbo (auditorijose, laboratorijose, savarankiško ir kt.) valandų, t. y. vienai jo darbo savaitei.“

ECTS projekto svarbiausi produktai

- ECTS nacionalinė koncepcija,
- Šios koncepcijos įgyvendinimo metodika
ir
- 16 studijų programų (SP) demonstraciniai
aprašai.

Strateginiai dokumentai (1)

1. Užsienio šalių patirties kreditų kaupimo ir perkėlimo įgyvendinimo nacionaliniame ir instituciniame lygmenyje analizė.

Grupės vadovė

Raimonda Markevičienė

Strateginiai dokumentai (2)

2. Aukštojo mokslo politiką ir studijų procesą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir jų papildymo bei pakeitimo rekomendacijos.

Grupės vadovas
Juozas Galginaitis

Strateginiai dokumentai (3)

3. Mokymosi pasiekimų ir kreditų kaupimo ir perkėlimo metodikos integravimo į vidinio kokybės užtikrinimo sistemą rekomendacijos.

Grupės vadovė
Inga Milišiūnaitė

Strateginiai dokumentai (4)

4. Kompetencijų plėtotės ir vertinimo metodikos aprašas.

Grupės vadovė

Margarita Tarasevičienė

KOMPETENCIJŲ METODIKA

- Kompetencijomis grįstos studijų programos kūrimas.
- Bendrųjų kompetencijų vaidmuo aukštojo mokslo sistemoje ir mokymosi visą gyvenimą kontekste.
- Vertinimo aukštojoje mokykloje ypatumai.

Rudenėliui atėjus gal jau žinosime?

- Kodėl kompetencijomis grįstos studijų programos?
- Iš kur kompetencijos atsiranda: standartai, lauko tyrimai, studijų kryptių reglamentai.
- Kas yra studijų siekiniai ir kaip jie atsiranda. Sąsajos su NKS.
- Studijų siekinių sąsajos su kompetencijomis.
- Kreditų suteikimas pagal studijų siekinius.
- Studento mokymosi krūvis.
- Ar egzistuoja bendrųjų kompetencijų branduolys, kuris būtų esminis kiekvienai studijų pakopai ir profiliui, studijų kryptiai, programai?

ECTS nacionalinė koncepcija – strateginių dokumentų sąvadas

- ECTS nacionalinė koncepcija,
- Šios koncepcijos įgyvendinimo metodika
ir
- 16 studijų programų demonstraciniai aprašai.

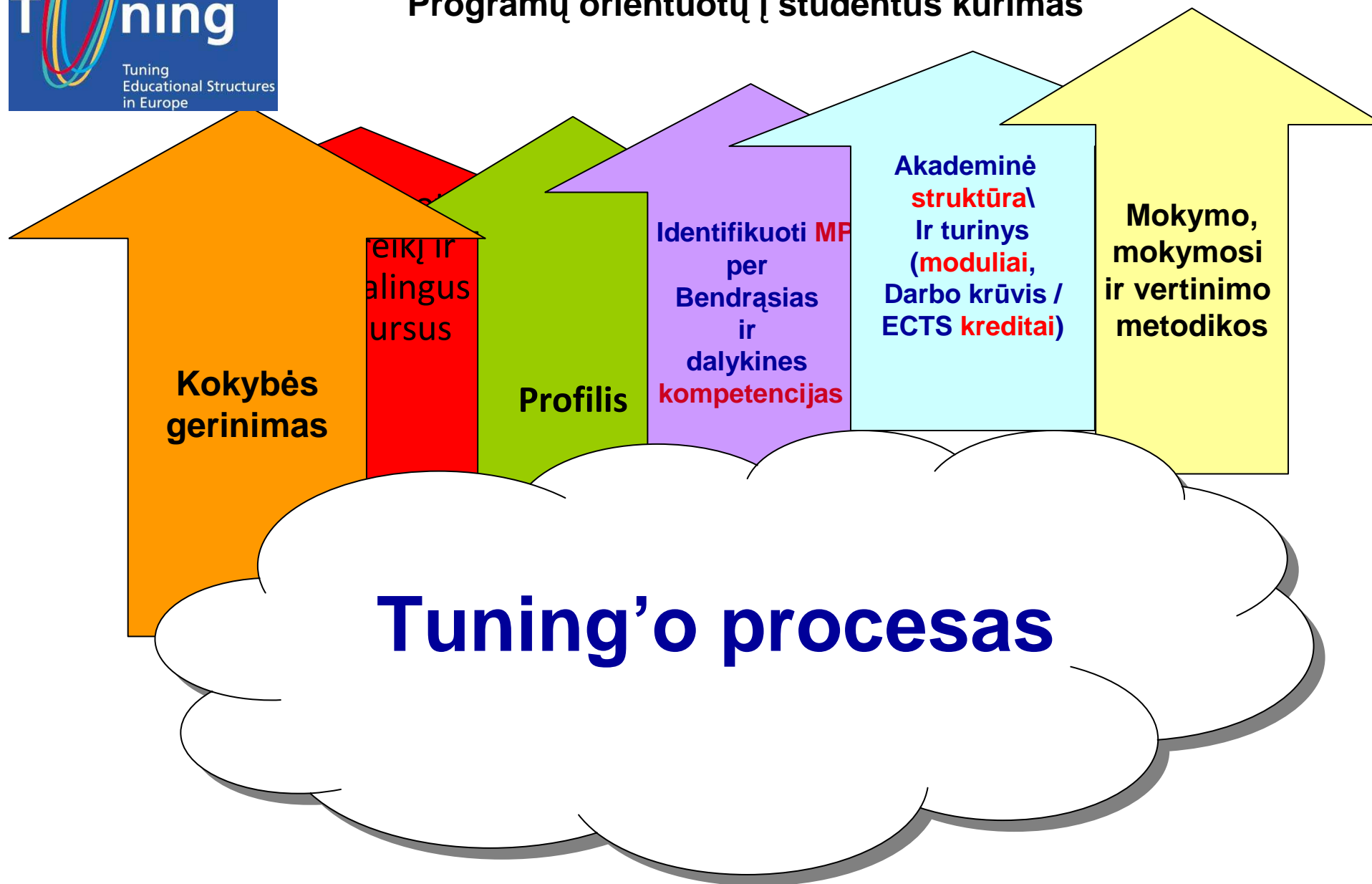
16 tiuninguotų programų

1. ECTS nacionalinė koncepcija, TUNING kultūra - gerai, bet dvylikos studijų programų (SP) demonstraciniai aprašai – dar geriau, arba pirma “16 kėdžių, po to – pinigai” 😊.

SP rengimo nacionaliniai ypatumai

1. Kalbame apie SP rengimą, siekdami išryškinti teisinius (ne griežtai juridine prasme) šio proceso aspektus.
2. Ypatingas dėmesys ne tiek į tai, ką nacionalinis reguliavimas jau nustato, kiek į tai, kas **ketinama** artimiausiu metu nustatyti.
3. Šis kalbėjimas remsis projekto dalykininkų 2010-02-12 seminaro medžiaga (**medžiagos santrauka pridedama**), stengiantis remtis TUNING-o metodologija ir leksika.

Programų orientuotų į studentus kūrimas

Tuning'o metodologija

- 1 kryptis** - Įsidarbinimo ir kompetencijų rėmai (akademinės ir bendrosios kompetencijos).
- 2 kryptis** - Studijų sričių “žemėlapiai” ir turinio bei žinių aprašai.
- 3 kryptis** - ECTS kaip kreditų kaupimo sistema: darbo krūvis ir kreditų skaičiavimas.
- 4 kryptis** - Mokymas, mokymasis ir vertinimas. Kokybės užtikrinimas.

Londono komunikatas (2007)

Prioritetai, tiesiogiai susiję su studijų programų gerinimu:

- Tinkamai diegti ECTS, pagrįstą **numatomais studijų rezultatais** ir studentų darbo krūviu.
- Iki 2010 m. įgyvendinti **nacionalines kvalifikacijų struktūras**, padedančias plėtoti studijų programas numatomų studijų rezultatų pagrindu.

Pagarbiai, Heraklis

- “Mes studijų programų atnaujinimo projektuose įsipareigojome studijų programas sutvarkyti pagal ECTS reikalavimus. Todėl konkretūs klausimai dėl ECTS būtų:
  - Gal rengiami metodiniai patarimai dėl studentų ugdomų kompetencijų (studijų pasiekimų) nustatymo rengiant studijų programas ir dalyko aprašą.
  - Kaip planuoti studentų darbo laiką reikiamoms kompetencijoms įgyti? Gal rengiama studento darbo laiko, reikalingo studijų programos ir studijų dalyko įsisavinimui (kompetencijoms įgyti), struktūros nustatymo metodika?”

Ką patarti Herakliui?

- Mokymosi pasiekimų (ar **SR?**) lygmuo: nacionaliniai ir Europiniai aprašai (Nacionalinių aprašų dermė su DA).
- SP sandara: rekomendacijos **moduliarizavimui**.
- **Studijų laiko** apskaita: konkretus dydis ar “koridorius”?
- Rekomendacijos dėl mokymosi, mokymo ir vertinimo metodų taikymo.

Kodėl turim kalbėti apie mokymosi pasiekimus?

- LT kreditų nepakanka norint išmatuoti mokymosi pasiekimus;
- Mokymosi pasiekimais grindžiami kreditai tampa svarbiu įrankiu studijų programų kūrimui;
- Skirtingi “keliai” ir metodai veda prie palyginamų MP leidžiančių išsaugoti Europos aukštojo mokslo įvairovę;
- Aiškiai aprašyti MP skatina kreditų kaupimą ir perkėlimą;
- Konkurencija ir palyginamumas reikalauja daugiau skaidrumo ir aiškumo.

Top → Down: Studijų programa -

- - tam tikros **krypties** studijų turinio, metodų ir materialiujų priemonių, studijoms pasitelkiamo akademinio ir profesinio personalo visuma ir jos aprašymas.

(MSĮ 4, 23)

- Studijų kryptis – studijų programų grupė, kurios pavadinimas įrašomas aukštojo mokslo diplome kartu su **kvalifikacinio** laipsnio pavadinimu.

(MSĮ 4, 22)

Kvalifikacija – kas tai?

- Aukštojo mokslo kvalifikacija – kvalifikacinis (profesinio bakalauro, bakalauro, magistro) laipsnis <...>, taip pat kvalifikacija, kurią <...> suteikia aukštoji mokykla.
- Kvalifikacija – SP studijų rezultatų (LO) kvintesencija?
- Kvalifikacijos – nacionalinis SR (LO) lygmuo?

Stephen Adam išskiria 3 lygius:

- Lokalų institucinį
- Nacionalinį
- Internacionalinį

Kvalifikacija – jungtis, tiltas tarp ECTS ir SKVC projektų?

Studijų klasifikatorius

- Studijų sritis
  - Studijų krypčių grupė
    - Studijų kryptis
      - Studijų krypties šaka

Klasifikatoriaus fragmento pavyzdys

- **Studijų sritis – socialiniai mokslai (LO?)**
  - **Studijų krypčių grupė – socialinės studijos (LO?)**
    - **L500 Socialinis darbas (LO?)**
      - **L510 Sveikata ir gerovė (LO?)**
      - **L520 Vaiko ir šeimos gerovė (LO?)**
      - **L530 Darbas su jaunimu (LO?)**
      - **L540 Socialinis darbas bendruomenėje (LO?)**
      - **L560 Probacinis darbas (LO?)**
- (Ar kiekvienam klasifikacijos lygiui bus apibrėžiami *learning outcomes* (LO?)?)

Studijų sričių ir krypčių aprašai

- Bendruosius ir **specialiuosius** reikalavimus (**studijų krypties, krypčių grupės arba studijų srities aprašus**) pirmosios pakopos, vientisųjų studijų ir magistrantūros studijų programoms tvirtina švietimo ir mokslo ministerija.

(MSĮ 48, 3)

Dėmesio vertas nacionalinis ypatumas

- SKVC projektas “Studijų pakopų aprašų ir studijų kryptių aprašų sandaros sukūrimas”:
<http://www.skvc.lt/content.asp?id=350>

SKVC projektas: studijų aprašų rengimo metodologiniai principai ir parametrai

Studijų kryptių aprašai turėtų būti grindžiami studijų siekiniais ir siejami su profesiniais reikalavimais, **tačiau neturėtų būti siejami su studijų programų sandara;**

Turi būti rengiamos studijų programų rengimo gairės arba bendrieji reikalavimai, kurie turi būti pakankamai lankstūs <...>.

SKVC projekto laukiami rezultatai (1)

Aiškinamasis terminų žodynas

SKVC projekto laukiami rezultatai (2)

Nacionalinės aprašų sąrangos projektas, apimsiantis **studijų pakopų (pirmosios ir antrosios) aprašų** projekto ir **studijų krypčių aprašų sandaros** projekto sukūrimą bei **sąveikos su Nacionaline kvalifikacijų sąranga ir akreditavimo sistema įvertinimą.**

SKVC projekto laukiami rezultatai (4)

Studijų kryptių aprašų **skirtingoms pakopoms** kūrimo metodika.

<...>

Bandomieji studijų kryptių aprašai (**socialinis darbas** ir **informatika**).

SKVC: PASIŪLYMAI NACIONALINEI STUDIJAS REGLAMENTUOJANČIŲ APRAŠŲ SĄRANGAI PARENGTI (1)

Siūloma Lietuvos **studijų kryptių aprašų** sandara:

<...>

3. Krypties samprata ir aprėptis.
4. Profesinių žinių ir supratimo **lūkesčiai**.
5. **Žinių, supratimo, gebėjimų ir įgūdžių siekiniai:**
  - 5.1. **bendrieji** siekiniai:
    - 5.1.1. žinios ir supratimas,
    - 5.1.2. pažintiniai gebėjimai,
    - 5.1.3. praktiniai gebėjimai,
    - 5.1.4. perkeliemieji gebėjimai;

SKVC: PASIŪLYMAI NACIONALINEI STUDIJAS REGLAMENTUOJANČIŲ APRAŠŲ SĄRANGAI PARENGTI (2)

Siūloma Lietuvos studijų kryptių aprašų sandara (tęsinys):

5.2. krypties **specialieji siekiniai**:

5.2.1. krypties mokslo žinių išmanymas,

5.2.2. gebėjimai atlikti mokslinius tyrimus,

5.2.3. gebėjimai kurti,

5.2.4. gebėjimai atsižvelgti į laikmečio ir socialinį kontekstą,

5.2.5. bendravimo ir bendradarbiavimo gebėjimai,

5.2.6 praktiniai gebėjimai.

6. Mokymas, mokymasis ir įvertinimas.

7. (Lyginamieji) standartai ir/ar pasiekimų lygiai.

7.1. slenkstiniai,

7.2. tipiniai,

7.3. išskirtiniai.

Kvalifikacija=Kompetencijos=SP SR (*LO*)?

- 8. Kiekvienos studijų programos apraše studijų tikslai turi būti aiškiai suformuluoti ir susieti su asmens, užbaigusio studijas pagal tą programą, įgyjamais **studijų rezultatais** (**žiniomis**, **mokėjimais** ir **įgūdžiais**). <...>

(Bendrųjų reikalavimų (BR)

studijų programoms projektas)

- Ar šiuo atveju SP studijų rezultatai yra lygu **kompetencijoms**, kurias įgijusiam absolventui suteikiama atitinkama kvalifikacija?

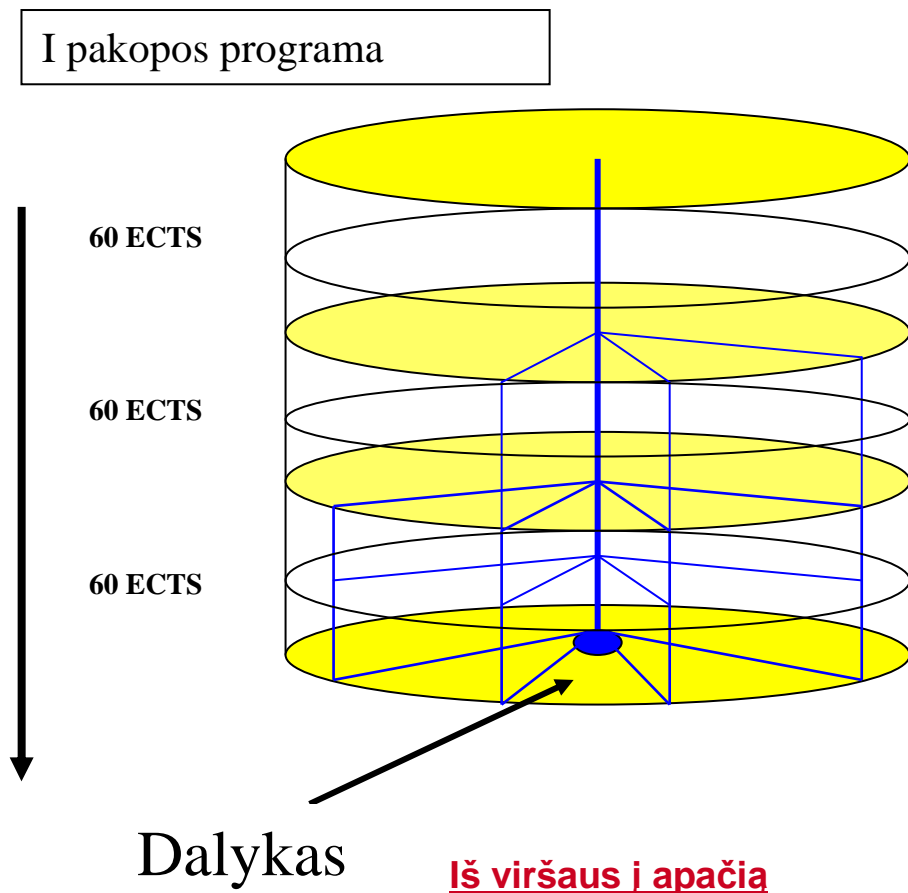
Ir dar pora SKVC projekto įžvalgų

Studijų pakopų ir kryptių aprašų parengimas glaudžiai siejasi su **nacionaline kvalifikacijų sąranga**, grindžiama studijų siekiniais; pagrindinį toną užduoda Europos kvalifikacijų sąranga ir Dublino aprašai;

Studijų krypties aprašų sandarą nusako **studijų pakopa, studijų siekiniai, kompetentingumo lygmuo ir studijų trukmė, išreikšta kreditais**. Šie studijų krypties aprašų parametrai yra **pagrindinės gairės, rengiant, vykdant studijų programas** ir vertinant jų kokybę.

Tuning'o programų modelis

Programos rengimas pagal Tuning metodologiją:

Programos grindžiamos **profilu**, įgyjamomis **kompetencijomis**, **MP**, suteikiamais ECTS **kreditais**

Programos kūrimas komandinis darbas, grindžiamas konsultacijomis, diskusijomis, ir bendradarbiavimu

Mokymosi pasiekimai/ kompetencijos yra pagrindas kreditų **skyrimui**

Mokymo, mokymosi ir vertinimo metodai sudaro svarbią kreditų skyrimo metodikos dalį.

Top → Down: MSJ

47 straipsnis. Studijų metai, formos ir studijų programos apimtis

<...>

3. Studijų nuolatinė forma vienu metų įprastinė apimtis yra **60** kreditų <...>.

4. Pirmosios pakopos koleginių ir universitetinių studijų programos apimtis yra ne mažesnė kaip **180** ir ne didesnė kaip **240** kreditų.

<...>

6. Magistrantūros studijų programos apimtis yra ne mažesnė kaip **90** kreditų ir ne didesnė kaip **120** kreditų.

Top → Down: BR projektas

- 9. Studijų **programos, modulių** ir atskirų **dalykų** apimtis nustatoma studijų kreditais ir turi būti vienoda nepriklausomai nuo studijų formos (nuolatinės, iššestinės). <...>

SP → M → SD

- SP – studijų programa
- M - modulis
- SD – studijų dalykas

- Kiekvienas iš jų matuojamas kreditais, reiškia, kiekvieno jų studijos turi baigtis ***expressis verbis*** aprašytais studijų rezultatais (*Learning Outcomes*).

Bottom → Up

1. SD → Modulis → SP
2. Lygis – Pakopa (ciklas)?

Studijų dalykas (SD)

- 10. Per semestrą studijuojamų **dalykų** skaičius negali būti didesnis kaip **7**. Kiekvieno **dalyko** arba **modulio** studijos baigiamos egzaminu arba studento savarankiškai atlikto darbo (projekto) įvertinimu.

(BR projektas)

Dalykininkų mintys dėl SD

- Sąsaja su auditoriniu darbu neaiški
  - valandų skaičių sąlygoja - dėstytojo suinteresuotumas gauti kuo daugiau kontaktinių valandų, nes jomis skaičiuojamas jo darbo krūvis
  - bendri programos 'skaičiukai', nes reikia gauti, pvz., 160 kreditų sumą
  - nuo dalyko specifikos nelabai priklauso
- Vertinimas ir kreditai
  - Išlieka nemažai dalykų, kur vertinama tik vieną kartą semestro pabaigoje (ypač didelių srautinių dalykų atveju). Taip lieka vietos atsitiktinumui
  - Nėra sistemos – bandoma užčiuopti intuityviai; kas reikalauja daugiau darbo (auditorinio ir parengiamojo), tam skiriamas didesnis pažymio "svoris" ir daugiau kreditų

Kreditas pagal MSĮ

1. 4 str. 21 dalis: Studijų **kreditas** – studijų dalyko apimties vienetas, kuriuo matuojami **studijų rezultatai** ir **studento darbo laikas**. Vienų studijų metų 1 600 valandų atitinka 60 kreditų.

Dalykininkų mintys dėl kredito: matavimo vienetas, tačiau ko?

- Pvz., programų profiliai – pedagoginis ir bendrauniversitetinis filologinis. Ar tai reikštų kitokius kreditus?
- Kreditas turi tapti studento darbo laiko matu savarankiško ir auditorinio darbo apimtims nustatyti. Savarankiškas darbas turi būti skaičiuojamas ir vertinamas - darbo valandos kiekvienam dalykui skiriamos individualiai:
  - maksimum 18 val. savarankiško darbo ir 22 val. auditorinių val.,
  - minimum 12 val. savarankiško ir 28 val. – auditorinio darbo
- Dėstytojų darbo krūvio skaičiavimas neturi būti siejamas tik su auditoriniu darbu. Gal kreditas galėtų būti **dėstytojo** krūvio mato vienetu?

Modulis

- **Modulis** – iš kelių turinio požiūriu susijusių dalykų sudaryta studijų programos dalis, turinti apibrėžtą tikslą ir orientuota į tam tikrus studento gebėjimus; **mažiausia galima modulio apimtis – 8 studijų kreditai.**

(Iš BR projekto)

Lengva pasakyt...

- **Modulis** – tai savarankiška, baigtinė, kartotinio dydžio studijų programos dalis, apjungianti kelis **studijų dalykus**, kuriuos sieja apibrėžtas bendras ugdymo tikslas ir mokymosi siekiniai (ugdomi gebėjimai) bei integruotas turinys. (VU)
- Bazinis studijų planavimo vienetas yra studijų **modulis**, kurį sudaro savarankiškas **studijų objektas**, dėstomas vieną semestrą. Studijų modulis įvairiais deriniais gali apimti paskaitas, laboratorinius darbus, pratybas, seminarus, studento savarankišką darbą, mokslinį tiriamąjį darbą, projektavimo ir kitus darbus. (KTU)

Dalykininkų užčiuoptos problemytės

- SD → Modulis → SP
- Kvalifikacija=Kompetencijos=SP SR?
- Paini terminologija. **Programų tikslai ir uždaviniai - Laukiami rezultatai, kompetencijos (studijų siekiniai) - Gebėjimai (1)**
- Paini terminologija. **Žinios, gebėjimai, kompetencijos, kvalifikacijos (2)**
- Paini terminologija. **Žinios, gebėjimai, kompetencijos, kvalifikacijos (3)**

Paini terminologija. **Programų tikslai ir uždaviniai - Laukiami rezultatai, kompetencijos** (studijų siekiniai) - **Gebėjimai** (1)

- **Studijų reglamente** kalbama, kad *Studijų objektas* – socialinio darbuotojo profesinė veikla, siekianti socialinio teisingumo ir teigiamų pokyčių visuomenėje, socialinės gerovės didinimo, valdžios ir piliečių didesnės atsakomybės, asmens, šeimos ir bendruomenės palaikymo sprendžiant socialines problemas ir vykdant jų prevenciją. Tada išskiriamos **žinios, praktiniai ir perkeliamieji gebėjimai**, kuriuos turi įgyti baigęs programą
- **ŠMM AIKOS** sistemoje aprašyta, kokias **kvalifikacijas** turi turėti baigęs socialinio darbo studijų programą
- **Atrodo, kad yra nesusikalbėjimas naudojant terminus *studijų siekiniai, kompetencijos, gebėjimai, kvalifikacijos* (jie skirtingai suprantami ir vartojami, tikra mišrainė)**

Paini terminologija. **Programų tikslai ir uždaviniai - Laukiami rezultatai, kompetencijos** (studijų siekiniai) - **Gebėjimai** (2)

- Išskiria atskirai **kompetencijų grupes ir kompetencijas** ir atskirai **gebėjimus** (VDU)
- Nenaudojamas terminas kompetencijos, o kalbama apie **žinias ir gebėjimus** (VU)
- Studijų uždaviniai labiau panašūs į studijų siekinius, kompetencijas. O gebėjimai formuluojami bendrai tekste, nedarant atskiro gebėjimų sąrašo (VU)

- Laukiami rezultatai ar kompetencijos, gebėjimai – sumaištis. Kai kurie universitetai jų neįvardija, kiti parašę prie uždavinių, kiti aprašuose, bet nevadindami kompetencijomis
- Pirmiausia reikia suformuluoti siekinius, kurie neatsiejami nuo programos paskirties. Tada formuluoti studentų kompetencijas

Paini terminologija. **Programų tikslai ir uždaviniai - Laukiami rezultatai, kompetencijos** (studijų siekiniai) - **Gebėjimai** (3)

- **Programų tikslai.** „Mokyti planuoti ir telkti galimus išteklius, konkrečią socialinę paramą ir paslaugas, ...“
- **Laukiami rezultatai, kompetencijos** (studijų siekiniai). „Gebėti užmegzti ryšį su <...>. Turi mokėti išklaudyti žmogų, padėti jam suprasti kokia yra jo problema, dėl kokių priežasčių jos nepavyko išspręsti ir padėti atrasti realiai įvykdoma sprendimo būdą.“
- **Gebėjimai.** „Gebėti rinkti informaciją apie socialinės paramos poreikį, analizuoti informaciją apie socialinės paramos poreikį, vertinti socialinės paramos poreikio analizės rezultatus ir apibrėžti socialinę problemą(as), projektuoti socialinės paramos modelį parenkant tinkamus metodus.“

Dar vienas svarbus Top→Down

- 2010 m. kovo 3 d. SKVC direktoriaus įsakymas dėl Ketinamų vykdyti studijų programų aprašo rengimo ir jo atitikties LR ŠM ministro patvirtintiems bendriesiems ir specialiesiems reikalavimams studijų programoms nustatymo metodinių nurodymų.
- Taigi naujai rengiamos programos aprašas turi atitikti jau šiuos naujesnius reikalavimus.

SP tikslai ir siekiniai pagal SKVC

- 10. Programos aprašymo sudėtinės dalys yra šios: programos **tikslai** ir **siekiniai**; <...>.
  - 11.2. programos tikslai, kurie turi būti pagrįsti rengiamų specialistų veiklai keliamais reikalavimais;
  - 11.3. programos siekiniai, kuriuos formuluojant įvardijamos **žinios ir supratimas**, jų **taikymo sritys ir sąlygos** bei specialieji ir bendrieji **gebėjimai**;

Painiavos nemažėja...

- 18.2. studijų programos **siekinių**, numatomų studijų dalyko **rezultatų**, studijų metodų ir studento **pasiekimų** vertinimo metodų sąsajos, apibendrintos Metodinių nurodymų 1 priede pateikta 3 lentelės forma;

(Iš SKVC 2010-03-03 akto)

Trends 2010

Trends 2010: A decade of change in European Higher Education

BY ANDRÉE SURSOCK & HANNE SMIDT

- CO-AUTHORS:
- HOWARD DAVIES
- JONNA KORHONEN
- GERARD MADILL
- LESLEY WILSON

Trends 2010

- Finally, all Bologna Process partners should be aware of the risk of slipping into a technical and technocratic discourse at the policy level, among a relatively limited number of actors, with the attendant possibility that its vocabulary could become opaque to many academics. This would be regretful because the overriding objectives of shifting to student-centred learning and restructuring meaningfully curricula require time and resources as well as an adequate understanding, by academic staff and students, of the Bologna tools, their context and linkages.

Todėl *last but not least* 😊

- Vienas iš svarbiausių šio seminaro uždavinių - sukurti *modus vivendi* tarp įvairių projekto darbo grupių ir ekspertų.
- O vienas iš siekiamų rezultatų - susitarimas dėl *modus operandi* grupių viduje ir tarp grupių.